

PROGRAM FÖR SVERGES SOCIALDEMOKRATISKA ARBETAREPARTI.
Antaget på elfte partikongressen i Stockholm 1920.

Allmänna grundsatser.

Socialdemokratin skiljer sig från andra politiska partier däriigenom, att den vill helt omdana det borgerliga samhällets ekonomiska organisation och genomföra de utsugna klassernas sociala frigörelse, till betryggande och utveckling av den andliga och materiella kulturen.

Huvudorsaken till de lyten, som vidhäfta våra dagars civilisation, är nämligen det privatkapitalistiska produktionsättet, som lagt äganderätten till produktionsmedlen i ett mindretals händer, dömt flertalet till egendomslöshet och beroende samt gjort motsättningen mellan arbetare och kapitalister till det nutida samhällets bestämmande drag.

Den privata äganderätten till produktionsmedlen var i äldre tider ett medel att tillförsäkra producenten hans produkt. Den kapitalistiska privategendomen har i stället blivit ett medel för de besittande att frångå de arbetande frukterna av deras arbete.

Denna kapitalistiska utsugning behärskar, om ock i växlande former, det moderna samhället och lämnar intet område därav oberört.

Det trycker främst sin prägel på utvecklingen i alla industriländer. I samma mån de småborgerliga samhällsförhållandena upplösas, stordriften undantränger hantverket, arbetsmaskinen verktyget, världshandeln och massproduktionen nedbryta alla marknadsgränser, i samma mån bliva de verkliga producenterna förvandlade i en klass av lönearbetare, som i sig upptager talrika elementer från de under kapitalismens utveckling nedtryckta mellanlagren och har till sitt sociala kännetecken egendomslöshet och otrygghet med därav följande beroende och förtryck.

Arbetsprocessens utomordentliga tekniska framsteg, den oerhört stegrade produktiviteten hos det mänskliga arbetet, det ständigt pågående öppnandet av nya produktionsfält, hela denna kapitalistiska utveckling, varigenom nationalförmögenheten mångdubblats, medför å ena sidan ett onaturligt hopande av rikedomar, å andra sidan en kolossal tillväxt av den egendomslösa arbetareklassen.

Kapitalismen visar sig därjämte oförmögen att fullt utnyttja de alltjämt växande produktivkrafterna. Planlösheten i den kapitalistiska produktionen upphäves ej ens med dess högsta organisationsformer. Det högre mått av ekonomisk ordning, som genom förtrustningen vinnes, medger icke produktivkrafternas ändamålsenliga användning och fulla utnyttjande. Utsugningen fortgår till förmån för ett allt mera koncentrerat och allt mäktigare kapitalvälde.

Men samtidigt tvinga dessa förhållanden och denna ödesdigra tendens i samhällets utveckling arbetarna till en motverkande rörelse. De organisera sig mot utsugningen, som producenter i fackföreningar och som konsumenter i kooperativa sammanslutningar under en alltjämt fortgående, allt väldigare omfång antagande kamp mellan arbetare och kapitalister.

Klasskampen mellan utsugna och utsugare får sin moderna prägel. Arbetareklassen blir medveten om sin historiska mission att vara bäraren av en ny produktionsordning, frigjord från profitintresset, och framträder som den ledande bland de utsugna folkklasser, vilka kapitalismen bragt i beroende och otrygghet.

Ty icke blott de industriella produktionsmedlen och de naturrikedomar, som den industriella produktionen exploaterar, hava kommit i kapitalismens händer. Den gör sig till härskare även på områden, dit den industriella storproduktionen icke trängt fram. Där den låter de gamla mellanklasserna bestå, undergräver den deras ekonomiska självständighet. Ej blott hantverkare, småhandlare och utövare av fria yrken bliva skattskyldiga till kapitalet. Som bank- och bolagskapital lägger det även jordbruksjorden under sitt välde. Jordens verkliga brukare försätts, där de icke redan i egenskap av lönearbetare vid storgods helt intaga samma sociala ställning som industrins arbetare, uti ekonomisk ofrihet, tributpliktiga till en kapitalism i

ständig utvidgning.

Den motsättning mellan arbetare och kapitalister, som den industriella utvecklingen framkallat, vidgas sålunda till en hela samhället genomgående motsättning mellan de utsugna och deras kapitalistiska utsugare.

Men därmed följer ock en samling av alla de utsugna klasserna, som i klasskampen taga ställning sida vid sida. Denna klasskamp skall icke upphöra, förrän samhället så omdanats, att den kapitalistiska utsugningen helt är upphävd, klassamhället fallet och massfattigdomen avskaffad.

Detta åter kan endast ske genom att upphäva den privatkapitalistiska äganderätten till produktionsmedlen och lägga dem under samhällets kontroll och besittning samt genom att ersätta den nuvarande planlösa varuproduktionen med en socialistisk, efter samhällets verkliga behov planlagd, för välståndets höjande stegrad produktion.

Detta mål kan icke uppnås utan politisk kamp. Socialdemokratin vill därför samla och politiskt organisera de utsugna klasserna, klargöra deras roll i den sociala utvecklingen, målet och vägarna för deras klasskamp, erövra den politiska makten och på den väg och i den ordning utvecklingen själv anvisar, genomföra samhällets socialistiska organisation.

Arbetareklassens intressen äro desamma i alla länder med kapitalistiskt produktionssätt. Med utvecklingen av världshandeln och produktionen för världsmarknaden bliver arbetarnas ställning i varje land beroende av deras ställning i övriga länder. Arbetareklassens frigörelse är därför ett verk, vari alla kulturfolk måste delta. Med erkännande härav förklarar sig Sverges socialdemokratiska arbetareparti vara ett med socialdemokratin i andra länder.

Politiskt program.

I.

Yttrande- och tryckfrihet.
Religionsfrihet.
Föreningsrätt och församlingsfrihet.

II.

Folklig självstyrelse.
Allmän, lika och direkt rösträtt för myndiga män och kvinnor.
Republik.
Demokratiskt representationsskick.
Folkomröstning.

III.

Sakkunniga förvaltningsorgan, rekryterade och kontrollerade efter demokratiska grundsatser.

IV.

Folkligt inflytande på rättsväsendet.
Lekmannamedverkan i rättsskipningen.
Offentligt processförfarande i alla instanser.
Kostnadsfri rättshjälp.
Human strafflagstiftning. Dödsstraffet avskaffas.
Strafflagen för krigsmakten avskaffas.
Rättslig likställighet mellan man och kvinna.
Undantagslagar mot arbetarna upphävas.

V.

Kostnadsfri undervisning i offentliga skolor.

Gemensam folkskola som grundval för medborgarnas utbildning.
Fackskolor för hantverk, industri, handel, jordbruk och fria yrken.
Tryggt tillträde för kvalificerade till högre undervisningsanstalter. Ekonomiska hinder för deras utbildning undanröjas.
Konfessionslöst undervisningsväsen.
Främjande av det fria forsknings- och bildningsarbetet.

VI.

Statskyrkan avskaffas.
Av kyrkan disponerade egendomar stanna i samhällets ägo.

VII.

Direkt beskattning.
Progressiv inkomstskatt. Skattefritt existensminimum. Skärpt skatt å arbetsfri inkomst.
Enskild förmögenhet beskattas progressivt, särskilt genom arvsskatt.
Samhällelig kapitalbildning tryggas vid beskattningen.
Överskott från samhällets företag bidraga till budgetbehovens fyllande.

VIII.

Frihandel.
Utrikeshandeln organiseras under samhällets kontroll.

IX.

Olycksfallsförsäkring. Sjukförsäkring. Moderskapsförsäkring. Arbetslöshetsförsäkring.
Pensionering av åldringar och invalider samt barn- och änkepensionering.

X.

Lagstadgad 8 timmars normalarbetsdag.
Förbud mot nattarbete, där arbetet ej av tekniska skäl eller i den allmänna välfärdens intresse måste äga rum.
Minst 36 timmars sammanhängande fritid i veckan.
Förbud mot användning av barn under 15 år i industrin. Likaså mot allt förvärvsarbete, som hindrar obligatorisk skolgång.
Skydd mot yrkesfara. Yrkesinspektion.
Offentlig, kostnadsfri arbetsförmedling.
En tillfredsställande lägsta lönestandard upprätthålles genom samhällets reglerande ingripande.
Arbetarskyddslagstiftningen utsträcker till hemindustrin.
Frihet att utvandra och invandra.
Arbetareskyddets och arbetareförsäkringens förmåner tillförsäkras även utländska arbetare.
Arbetareklassens rättigheter betryggas genom internationella överenskommelser.

XI.

Bekämpande av alkoholismen. Undervisning om alkoholens verkningar på individ och samhälle. Åtgärder för undanröjande av alkoholismens sociala orsaker. Restriktions- och förbudslagstiftning.

XII.

Expropriationsrätt för samhällets behov.

XIII.

I samhällets ägo överföras:
alla för en planmässig folkhushållnings genomförande erforderliga naturrikedomar,
industriföretag,
kreditanstalter,
transportmedel och kommunikationsleder.
Sakkunnig ledning av samhällets företag under garantier mot byråkratisk skötsel.
Arbetare och konsumenter deltaga i samhällsföretagens förvaltning.

Samhällelig kontroll över företag, som kvarstå i enskild ägo.

XIV.

Samhället befrämjar Kooperationen.

XV.

A.

Tvångsköp av större jordegendomar i enskild ägo.

Vanhävdade egendomar indragas till samhället.

Fideikommissinstitutionen upphäves; samhället inlöser fideikommissen.

Statens jorddonationer återgå till samhället.

Styckning av samhällets jordegendomar endast om naturförhållandena göra stordrift olämplig.

Upplåtelse av samhällets större jordegendomar till enskilda sker under garantier för det allmännas och för jordbruksarbetarnas intressen.

Samhällets för småbruk avsedda jordegendomar upplåtas till brukarna mot tryggad besittningsrätt.

B.

Koncessionssystem, som lägger kontrollen över jordköp i samhällets hand, för i enskild ägo befintliga jordbruksföretag.

Torpare och arrendatorer å jord i enskild ägo skydda genom arrendelagstiftning. Ersättning av jordägaren för nyodlingar och jordförbättringar.

Vid jordägares frånfälle inlöser staten, därest arvingarna så önska, egendomen i syfte att trygga deras möjlighet att bruka fädernejorden.

Hela landet omfattande vanhävdslag.

C.

Egnahemsrörelsen lägges helt i samhällets hand.

Samhället ställer mot avgäld medel till förfogande åt egnahemstagaren för uppförande av åbyggnader.

XVI.

Inkomstens och förmögenhetens fördelning regleras.

XVII.

Folklig kontroll över utrikespolitiken. Den hemliga diplomatien avskaffas.

Ett demokratiskt organiserat folkens förbund.

Internationell ordningsmakt och avrustning.